Vásárhelyi Szőcs János és Mihály

A kolozsvári református kollégium nagykönyvtárában megvan Alsted professzornak 1625-26-ban Frankfurtban megjelent három, egybekötött értekezése.[1] E kötet címlapján a tulajdonos következőképpen nevezi meg magát:"Michaele P. Vasarhely comparatus tallero imperiali." Ugyanezzel a kézirással az előzéklapon"Expensa Gen(erosorum) D(omi)nor[um] Patronor[um] in p(ro)motionem studior[um] meor[um] ad hoc illustre gymnasium subministrata" van feljegyezve. E cím alatt érdemes jegyzéket találunk, amelyre nemcsak helytörténeti vonatkozásai miatt figyelhetünk fel, hanem az alumnus diákok segélyezésének mértékére és módjára is példát találunk benne.Ezek szerint:

"An(no) 163o. Tota Ec(c)l[esi]a Claud(iaca) du[m] esse[m] in procinctu itineris Flor(enorum) 25.
Generosus D(omi)n(us) Nicolaus Varadi flor.lo.
G(enerosus) D(ominus) Caspar Igaz flor. 5.
R(everen)d(us) D(omi)n(us) frater Joh(annes). Vasarhely flo. 7. den. 5o
Circ(umspectus) D(omi)n[us] Joh(annes) Lyterati fl. 2.
R(everen)d(us) D(omi)n[us] Steph(anus) Tizabeci semitallerum.
Receptus in (!)die S(an)cti Michaelis
Dum studia tractare[m] Patachini An(no) 1631.
G(enerosus) D(omi)n(us) Nicol(aus) Varadi flor. 2o.
G(enerosus) D(omi)n(us) Caspar Igaz. fl. 12.

1) Elhelyezve a nagykönyvtár F. jelzésű állványán 277. sorszám alatt. Alsted első értekezésének cime: Definitones Theologicae.

An(no) 1632 Tota Ec(c)l(esi)a Claud(iaca) fl. 3o.
G(enerosus) D(omi)n(us) Nicol(aus) Varadi fl.16
G(enerosus) D(omi)n(us) Laure[n]tius Filstich fl. 1o.
G(enerosus) D(omi)n(us) Franc(iscus) Stencel 4 (Talleros) Imperiales.
Gen(erosus) discipulus Martinus Fileki Mense Julio talleru[m] imperialem. Mense Octobri. fl. 2. Circa Natale[m] D(omi)ni Salv(atoris) unu[m] ducatu[m] Mense Majo fl. 2.
Bonae indolis adolescens Pelsöczi Una Vice imperialem. Altera vero fl. 3.
Spect(abilis) ac Magnifica D(omi)n(a) dég. Sch. Patach benemeritiss(ima) matrona D(omi)n(a) Stephana Nyarj du[m] Vardae munere Contionatoris defunct[us] fuissem fl. 7.
Super tumulu[m] D(omi)ni Petri L(itte)rati Tharcaliensis taler[um] imperialem
Super tumulu[m] D(omi)ni Varanai Cassoviensis totidem.
Anno 1633 Ex totius Eccl(esi)ae beneficio flor. 25.
In feriis Paschator[um] a G(eneroso) Domi(no) Butkai flor. 2 et 6 den.
A discipulo flor. 1.
Anno 1633 ex toti[us] ec(c)l(esi)ae beneficio 25 flor.

E feljegyzésből kitűnik, hogy a könyv tulajdonosa Vásárhelyi Mihály, illetőleg Michael P. Vasarhely, aki a kolozsvári református iskolában mint alumnus diák tanulhatott s most hogy - a kor szokását követve - utra készen állott tanulmányainak Sárospatakon való folytatására, bizonyosan a jótanuló diák jutalmazására maga az egyházközség a saját pénztárából adandó további segélyezését határozta el.Ehhez azután az ekklézsia egyes patrónusai, ugy mint Váradi Miklós, Igaz Gáspár, János (talán inkább Jónás) deák, Filstich Lőrinc és Stencel Ferenc, valamint Tiszabecsi István második pap és Vásárhelyi testvére: tiszteletes Vásárhelyi János is hozzájárult s ilyen formán eléggé tekintélyes összeg gyűlt össze. Távozását 163o-ban határozta el,a felvételi examenen azonban csak a "Classis Oratoriae"-ban vehették fel, minthogy a pataki iskola

anyakönyve szerint Michael P. Vásárhelyi subscriptioját 1631-ben jegyezték fel,[2] az előbb idézett kézirat pedig a felvétel idejét még pontosabban Szent-Mihály napra, vagyis szeptember 29-re határozta meg. A kolozsvári segélyt - ugy látszik - Patakon való tanulásának egész ideje alatt élvezte. E mellé még tanitványaitól valamint különböző papi szolgálatokért (is tentiszteletért és temetésért) kapott dijazásokat jegyzett fel.

Ismételjük meg, hogy ennek a Vásárhelyi P. Mihálynak föltétlenül jó tanulónak kellett lennie, különben a kolozsvári támogatást aligha kapta volna meg Patakon való tanulása idején is, éppen ezért arra is kell gondolnunk, hogy nem elégedhetett meg idehaza elsajátitott tudásával, amiért is személyazonosságának megállapitásához szükséges adatok után való nyomozásunk több reménnyel kecsegtethet a külső országokbeli emlékek között. És valóban találunk is családi nevére utaló valamelyes utmutatót. Ugyanis egyik 1635-ben irott latin versének aláirásában magát Vásárhelyi B. Mihály néven nevezi meg.[3] De vajjon miként egyeztethető össze a fenti könyvbejegyzésben jelentkező P. betű a most felsorakoztatott aláirás B. röviditésével? - E kérdés megoldását csakis abban a lehetőségben találhatjuk meg, hogy ha az egyik betűben az apa foglalkozása utáni (tehát filiációs) elnevezést, a másikban pedig a családnevet keressük. Az utóbbi megtalálásához inkább csak a véletlen segithet, mignem az előbbire nézve már azok között a szűkebb korlátok között is inkább eligazodhatunk, amelyeket a foglalkozásneveknek aránylag csekélyebb száma körülhatárol. Minthogy pedig Vásárhelyi neve itt latin alakban jelentkezik, ezért a foglalkozásnevet is latin alakjában kell megtalálnunk. Tekintettel arra a körülményre, hogy B.-vel kezdődő foglalkozásnévül mindössze csak a Bibliopola-t jelölhetnők meg, ámde tekintetbe kell vennünk, hogy a XVII. század első felében nálunk a nyomdák, meg a könyvkötészetek voltak a könyvkereskedések, sőt ezek is Erdélynek mindössze csak három városában működtek, ezért külön könyvkereskedőről ekkor még mindég nem lehetett szó; ennélfogva a foglalkozásnevet nem ennek, hanem a P. betűnek kell rejtenie. Ilyenek közül a leggyakrabban a Pastor=pap, Pellio=szűcs, ritkábban a Panifex=

2) Gulyás József: A sárospataki főiskola diákjai. Et. 1943:124.
3) RMK. III. 1506.

sütő, zsemlés, Pannifex=posztókészitő, Pannirasor=posztónyirő, Pictor=képiró szavakra kell figyelemmel lennünk.

Vásárhelyi családi kapcsolataira vonatkozó egyetlen utalás az idézett könyvbejegyzés harmadik neve: "Reverendus Dominus frater Johannes Vasarhely."Ez a "tiszteletes ur" tehát testvére a feljegyzést készitő diáknak, reája vonatkozó közelebbi adat egyelőre nem mutatkozik, tekintettel azonban arra a körülményre,hogy a hazai iskolák teológiai évfolyamait végzett diákok, akik vidéki triviális iskolák igazgatására vitettek ki, miként Szék városában is látjuk: "a fiu-iskola rektorai 3 évenként változtak.Czimök: Reverendus Dominus" volt.[4] De ugyanez a cimzésük a kisebb és szegényebb gyülekezetű falvak külföldi akadémiát nem járt prédikátorainak, valamint a városok második, vagy harmadik papjainak is, mignem a külső országokban tanult lelkipásztorokat a tiszteletes tudós, latinul: reverendus et clarissimus, vagy reverendus ac doctissimus dominus kettős jelző illette meg.Tehát Vásárhellyi bátyja ekkor vagy falusi pap,vagy városi (mezővárosi) iskola rektora, minden esetre azonban fiatal ember lehetett.Ezt azután figyelembe véve, visszatérhetünk ahhoz a forráshoz, ahonnan a Vásárhelyi B. Mihály névalakot idéztük, azt találjuk, hogy az a munka, amelyhez az ő verse is csatoltatott,"Johannes Wasarheli Transylvanus"-nak 1635-ben Franekerában megjelent latin nyelvű temetési beszéde;ezt ugyanis ő 1632-ben ifjabb Bethlen István váradi főkapitány,hunyadi és mármarosi főispán felett 1632-ben tartotta, amikor a holttestet Ecsedből Gyulafehérvárra szállitva, a közbeeső Zilah városában vele megpihentek.[5] Igy tehát Vásárhelyi Jánosnak a zilahi iskola rektorának kellett lennie;minthogy pedig a zilahi partikula igazgatóit mindég a kolozsvári, avagy a debreczeni schola végzett diákjai közül válogatták ki, ezért hazai tanulását neki is e scholák valamelyikében kellett befejeznie. A kolozsvári iskola ez időbeli tanulóinak névsora nem maradt reánk,pedig nem lehetetlen, hogy a felsőbb évfolyamok látogatását ő is ugyanitt kezdette, ahol 1630-ig Vásárhelyi Mihály maga is tanult,sőt az is valószinű, hogy az egykori szokást követve, közben maga is iskolát változta-

4) Kádár József:Szolnok-Doboka vármegye nevelés- és oktatásügyének története. Deés, 1896. 520.

5) RMK. III. 1506.

tott. E feltevésünket csakugyan megerősiti a debreceni főiskola törvényeit aláirt diákok névjegyzéke,amelyben 1629 szeptember 2-án bevezettetett Johannes Marosvásárhelyi neve.[6]

Itteni diákoskodása idején szerezte ifjabb gróf Bethlen István egyetlenegy magzatjának 1631 november 25.és 26-án Ecsedben és Bátorban történt temetése alkalmára a bucsuztató verseket,amelyek az elhangzott gyászbeszédekkel együtt 1632-ben Debrecenben nyomtatásban is megjelentek.[7] Hihetőleg az 1630. évben ugyaninnen vitetett volt a zilahi iskola rektori tisztségére. Igy azután lényeges körülményképpen kell megállapitanunk,hogy mint zilahi rektornak még külső országokbeli bujdosás előtt álló fiatalembernek kellett lennie. Ha azután feltételezzük, hogy három esztendeig tartott tanitóskodása után mindjárt külföldre távozott, ennek az időnek megfelelőleg csakugyan találunk is az 1634. év julius 11-én a leydai akadémia teológiai karára beiratkozott"Johannes Wasareli Ung(arus)"nevű 24 esztendős ifjut, aki azonban időközben más egyetemre, mégpedig Franekerába vándorolván tovább, itt 1635-ben kiadta ifjabb Bethlen István felett tartott beszédét. A következő évben, 1636 április 5-én azután visszatért Leydába, Polyander professzor előadásainak hallgatására. Itt hosszabbacskán időzve, ugyanennek az évnek október 1-én"Joannes Szòòcs, Maros-Wasarhely-Transylvanus" néven az emlitett professzor előtt teológiai tárgyu vitatkozást tartott, ezt azután Keresszegi István debreceni első papnak és tiszántuli superintendensnek,továbbá Marosvásárhely birájának és tanácsának,valamint több akadémiai tanulótársának, közöttük Vásárhelyi Mihálynak is ajánlotta.[8] A megtiszteltek közül a marosvásárhelyiekhez intézett ajánlás odavalósi eredetét bizonyitja, Keresszegi püspök volt-zilahi pap iránt kifejezett hálája pedig arra vall, hogy Vásárhelyi János csakugyan azonos a tiszántuli egyházi kerülethez tartozott zilahi schola egykori rektorával, az a körülmény pedig,hogy Vásárhelyi (P.) Mihály-ról sem feledkezett meg,azt a lehetőséget koczkáztatja meg, hogy e két azonos vezetéknevű diáknak csakugyan volt vérségi köze is egymáshoz. De ezt még jobban megerősiti a nyerendő helyzet kép, ugyanis ha

6) Thury Etele: Iskolatörténeti adattár. Pápa, 1908. II.
7) RMK. I. 612.
8) RMK. III. 1515.

a Vásárhelyi János teljes nevében előforduló Szőcs foglalkozásnevet latinra fordítjuk, igy a filiációs jellegű Pellionis elnevezésben mindjárt meg is kapjuk a Vásárhelyi P. Mihály nevében előforduló P. betű helyes feloldását, az erdélyi Maros-Vásárhelyi Szőcs János származásneve pedig megjelöli azt a Vásárhelyet, ahonnan mindketten eredtek s amely mindkettejüknek nevet adott.

Ezek után ami a B. családnév-rövidítést illeti, ennek már csak valószinűleg helyes kiegészitését találhatjuk meg.

Marosvásárhely XVI-XVII. századbeli életében a legderekabb polgárcsaládok egyike a Borsos Sebestyén (szl52o-+1584)krónikairó-városbiróé. Négy fiugyermeke közül János, Pál és Sebestyén életefolyásáról mit sem tudunk s csupán Tamás portai követ és történetiró sorsa és körülményei ismeretesek. Ennek a Tamásnak azután csak egyetlen fia maradott: a szombatos vallást követő István. Tekintettel arra a körülményre, hogy Tamás is eredetileg szűcs-mester lehetett, hihető, hogy ez az iparág családjának törzsmestersége lévén,[9] ezért az ismeretlen sorsu fiak, valamint unokák valamelyikének is föltétlenül folytatnia kellett ezt a mesterséget. Rajtuk kivül e korból még egy másik B. kezdőbetűs Vásárhelyi szűcs-családról van tudomásunk, ugyanis a Borsosokkal rokon Nagy Szabó Ferenc szabómester memoriáléjában az 1632-33. években mint telekszomszédját emliti Balog Szőcsi Mihályt.[10] A keresztnév azonosságát is számbavéve, talán több lehetőséget tulajdonithatnánk ehhez az utóbbihoz való eredetfűzéshez minthogy a Borsosok unitáriusok s legalább is a Tamás ága pedig szombatos, mignem a két hollandi diákról láttuk, hogy reformátusok voltak. Ezen kivül megemlithető, még az a körülmény is, hogyha a Borsos-család valamelyik tagja éppen akadémiai végzettségével kiemelkedett volna Vásárhely polgárságának sorából, őróla az unokatestvér Nagy Szabó Ferenc megemlékezéseiben valamilyen vonatkozásban mégis csak szót keritett volna. Ezért van az, hogy több valószinűséggel gondolunk e két teológusnak a Balogh-családdal való atyafiságára.

Mindössze ennyit mondhatunk Vásárhelyi János és Mihály eredete után való nyomozásunk eredményéről. Ehhez fűzzük még hozzá azt

9) Barts Gyula: Marosvásárhelyi Borsos Tamás élete és történeti szereplése. Kolozsvár, 1912. 6-9.

10) ETA. I. 144.

a körülményt is, hogy a leydai egyetemre történt beiratkozásukkor János 1634 julius 11-én 24 évesnek,1636 április 5-én 26 évesnek, Mihály pedig 1636 augusztus 19-én ugyancsak 26 évesnek vallotta magát,[11] tehát vagy ikrek valának, vagy pedig mindössze csak egy esztendő lehetett közöttük a korkülönbség. Ilyeténképpen születésük idejéül az 16o9-1o. éveket kell kijelölnünk.

Rövidre fogva az eddig mondottakat, megismételjük, hogy Marosvásárhelyi Szőcs János és Vásárhelyi B. Mihály testvérek az 16o9-1o. évek táján Marosvásárhelyen születtek. Édesapjuk szűcsmester, aki fiait a helybeli partikulába járatta. Annak elvégzése után a jóigyekeztű gyermekeket továbbtanulás céljából a kolozsvári scholába küldötte.Itt 1625-26-ban irhatták alá az iskolai törvényeket és öltötték magukra az alumnus diákokat kötelező tógát. János innen 1629-ben kibucsuzva, Debrecenbe ment, ahol szeptember 2-án vétetett fel a főiskola diákjai közé. Mihály még egy ideig itt maradt, de azután ő is eltávozott Sárospatakra, ahol 1631 szeptember 29-én subscribált. Itt azután a kolozsvári ekklézsia s nehány patrónusának anyagi támogatása mellett tanult tovább,ekkor azonban János már a zilahi iskola igazgatója s mint ilyen Johannes Maros-Vásárhelyi néven ifj. Bethlen István Krisztina nevű leánykájának 1631 november 25. és 26-án Ecseden és Bátorban tartott temetésére bucsuztató verset szerzett. Azután 1632-ben ifj. Bethlen István koporsója felett gyászbeszédett mondott. E beszédét 1635-ben Franekerában 8 levélnyi terjedelemben nyomtatásban is megjelentette. Mihállyal kapcsolatosan még megállapithatjuk, hogy a kapott segélyeket megörökitő feljegyzései között az 1634.évre semmiféle bevételről nem számol be, valószinű tehát, hogy ekkorra megszünt e jövedelmi forrása, ennek pedig csak az lehetett a magyarázata,hogy erre az esztendőre valamelyik klasszis praeceptorságát nyerhette el, amely azután eléggé megfelelő nagyságu járandóságot biztositott számára.

Vásárhelyi Jánosról látjuk,hogy külső országokbeli bujdosásra 1634-ben szánta reá magát. Ugyanennek az évnek junius 11-én a hollandiai Leyda akadémiájának teológiai karára iratkozott be.Három és fél hónap multával, október 27-én átment Franekerába, itt azután másfél esztendőt töltve,1636 április 5-én megint csak Ley-

11) Archiv des Vereines für siebenb.Landeskunde. N.F.XVI. 2o8-o9.

dában jelentkezett felvételre, ahol október 1-én teológiai vitatkozást tartott. 1637 augusztus 17-én a groningai egyetemi előadások hallgatására iratkozott be. Meddig maradt itt, nem tudhatom, annyi azonban valószinű,hogy egy év mulva Angliát kereshette fel. Itt ugyanis a vallást tisztitó puritánus hitfelfogás szabadabb szelleme őt is áthatva, maga is csatlakozott azokhoz az ifjakhoz, akik egymás között egyességre léptek a puritánus elveknek itthoni terjesztésére.Bárha Vásárhelyi János neve nem volt a között a tiz papjelölt között, akik 1638 február 9-én Londonban kötelezvényt szerkesztettek, mégis Szilágyi Benjámin István"Acta synodi nationalis Hungaricae" cimű kéziratos munkájában az ellentábor gunyos megjegyzésével sujt oda,mondván: megalakulván Angliában az összeesküvés, az uj apostoloknak ama jeles kollégiumából időnként hirnökök s futárok jövén hazájukba, milyenek voltak Mohácsi István, Kuti János, Vásárhelyi János, Szikszai Benedek, Szegedi István az összeesküvésnek részint tagjai, részint értesültjei.[12]

Ezzel szemben még ugyanebben az évben olvashatjuk Geleji püspöknek 1638 december 2-án Fehérváron keltezett levelét, amelyet a távollevő fejedelemhez intézett. Ebben arról is beszámol, hogy "épen ma jutának kgls uram Belgiumból Molnáréktól a Ngod alumnusitól levelek, melyekben szűkült állapotjukat jelentik... Láttam a Ngod jegyzését,mennyit adatott volt nekiek Vásárhelyivel együtt, nem mondhatom, hogy elég nagy számu nem volna, de én mit tehetek róla,ha meg nem érik véle,nagy a drágaság mostan azokban a tartományokban...Az elmult nyáron Alting D.uram is irt vala nekem Groningából egy levelet,...és többi között őrólok is emlékezik, mert Vásárhelyi ugyan ott ő kglme alatt lakik, commendálja őket, és majd mintegy expróbálja is szoros markuságunkat, hogy alumnusinkat olyan szűken tartjuk költséggel."[13] E levélből tehát bizonyossá válik, hogy ez a Vásárhelyi nevű diák 1638 december 2-án is még Hollandiában tartózkodik s bizonyosan legalább is még egy félévbe kellett beletelnie, amig megkapva a fejedelmi pénzküldeményt hazatérhetett.

Minthogy a püspök nem mondotta meg ennek az ifjunak a ke-

---

12) SpFüz. 1857: 174. TT. 1886: 603.

13) Beke Antal:Geleji Katona István levelei Rákóczyhoz. ItK.1894: 336-37.

resztnevét, csak következtetés utján tudjuk a fenti Vásárhelyi Jánossal azonositani. Ugyanis a vele egyidőtájban kibujdosott diákok közül Vásárhelyi István és Mihály még 1637-ben hazatért, ennélfogva annál is inkább csak János maradhatott még továbbra is odakünn, minthogy látjuk, hogy Nyikos János nevű tanulótársnak 1638 februárjában éppen Alting Henrik teológiai professzor elnöklése alatt tartott vitatkozását Vásárhelyi János si verssel üdvözölte.[14] Igaz, hogy a groningai magyar tanulóknak a Debreceni Protestáns Lapban közölt névsorában Vásárhelyi vezetéknevű ifjuként csak Stephanus Vásárhelyit találjuk, tekintettel azonban arra a körülményre, hogy az ő nevét közbezáró évszámok az 1643 és az 1646. esztendő,[15] ezért az utóbbi semmiképpen sem lehet azonos az 1637-ben hazatért egyező nevű diákkal, sem az Alting professzortól 1638 nyarán emlegetett Vásárhelyivel! Igaz az is, hogy igy megoldatlan maradt a kérdés, hogy Vásárhelyi János neve miért is maradt ki az idézett névsorból?

Ennek a helyzetnek a tisztázása után vissza kell térnünk Szilágyi Benjámin Istvánnak előbb idézett szavaira: Ezekből ugyanis netalán arra következtethetnénk, hogy Tolnai Dali János Angliában megszervezvén az itthon folytatandó puritánus mozgalmat, időnként hirnököket és futárokat küldözgetett haza. Ámde tudjuk, hogy maga Tolnai 1638 szeptember 6-án már hazaérkezett,[16] a többiek közül pedig Szegedi István és Kuti János csak őutána nyolc nap mulva tette meg ezt az utat,[17] Vásárhelyi Jánossal kapcsolatosan pedig most győződhettünk meg, hogy Tolnai hazatérte után talán még egy esztendő multával is még Hollandiában hallgatta az egyetemi előadásokat. Egyedül Mohácsi és Szikszai jövetelének idejéről nincsen semmi hirünk, de az elmondottak is elégségesek arra, hogy ha nem is vonjuk kétségbe Szilágyi jólértesültségét, el-

---

14) RMK. III. 1539.

15) Birtha József: Hollandia és Magyarország. A gróningai egyetemen járt tanulók névsora. DebrProtLap. 1902: 40-41. Ezt az adatot Kovács Sándor tanárnak köszönhetem.

16) Herepei János: Tolnai Dali János hazatérésének ideje. (E kötetben: 411-414.)

17) Herepei János: A dési ref. iskola XVII. és XVIII. századbeli igazgatói és tanitói. (Kolozsvár, 1941.) 4.

lenben fogalmazásának helyesbitését olyan formán kisérelj ük meg, hogy e hirnökök nem magának Tolnainak, hanem az angliai puritánusok magyarországi mozgalmának lehettek hirhozói,[18] akik időközönként és nem annyira Tolnai előfutáraként hozhattak hireket és izeneteket Angliából.

Hazai tanulását végezve, Vásárhelyi Mihály is külső országokba való bujdosásra határozta el magát. Vele legközelebb 1635 május 13-án találkozunk, mint a franekerai akadémiára beiratkozó teológussal. Majd 1636 nyarán átment Leydába s az itteni akadémiára augusztus 19-én vétette fel magát.[19] Nyomtatott munkái közül mindössze csak egy, 1635-ben megjelent latin nyelven irt gyászverse ismeretes, amely testvére beszédéhez csatoltatott. Hazatérésének idejét a kolozsvári sáfárpolgár 1637. évi számadáskönyve őrizte meg. Ugyanis annak október 11-én kelt bejegyzése szerint "Erkezek salussal Vitebergabol (fejedelem) Vrunk Alumnusa Michael Vasarhelj negyed magaval, megyen Vrunkhoz Fejervarra;" a szekerezés rovatában pedig arról számol be,hogy"Michael Vasarhellj Vrunk Alumnussa erkezven onnet felliwl az tanusaghbol, megyen Vrunkhoz (Enyeden át két lovas szekéren).Az keönyvej es egyeb portekaj ala (4 ökrös szekeret rendelt a sáfár)."[20] Ebben az idézetben a Vitebergabol való irányjelölés csupán csak a külső országokbeli akadémiákról történő jövetelt jelenti. Ugyanis a XVI. század folyamán a protestáns papjelöltek külföldi utazásának célja a Wittenbergi egyetemen való tanulás volt, éppen ezért utirányméghatározásul továbbra is ugyanezt a megjelölést tartotta meg a városi közbeszéd, még akkor is, amikor már régesrégóta Heidelberg, meg Marburg, majd azután Hollandia és Anglia egyetemeinek látogatását tűzték ki céljukul.

Ebből az idézetből még azt is megállapithatjuk, hogy Vásárhelyi Mihály, miként testévre is, I. Rákóczi György fejedelem alumnusa volt, az ő támogatását pedig,mint sárospataki deák,bizo-

---

18) Szilágyi Benjámin István"Acta synodi nationalis Hungaricae"cimű kéziratának eredeti latin szövegét nem ismervén,nem tudhatom, hogy a Sárospataki Füzetek idézett helye pontosan megfelel-e Szilágyi szövegének?

19) TT. 1886: 604. és Archiv. N.F. XVI., 208.

20) Sáfár, 1637: 156., 182.

nyosan az ottani professzorok ajánl ára nyerte el Sárospatak urától. Most azután hazatérő utja először is patronusához Fehérvárra vezetett. Számot adván eddigi bujdosása idejéről, a püspöki kirendelés folytán hihetőleg valamelyik schola akadémikus mesteri tisztét nyerte el. A kolozsvári sáfár számadásának az a pontja, amely megőrizte, hogy Vásárhelyi Mihály könyvei és egyéb portékái alá külön négyökrös szekeret rendelt, különösen figyelemre méltó,mert ezzel bizonyitható, hogy hazatérő diákunk odakünn gazdag könyvtárat gyüjtött össze, mert hiszen egyéb portékáinak mennyisége nem lehetett olyan nagy, hogy az ne fért volna fel a személyszállitó kocsira.

Vásárhelyiék pályafutásáról további adattal nem rendelkezem.